

100 ปี แห่ง สัมพันธภาพ ทางการทูต

เนื่องในโอกาสที่ความสัมพันธ์ทางการทูต
อย่างเป็นทางการระหว่างไทยกับญี่ปุ่นดำเนิน
มาครบ 100 ปีใน พ.ศ. 2530 นี้ และเพื่อ
ให้ทราบความเป็นมาของการติดต่อระหว่างทั้ง
สองประเทศ ผู้เขียนจึงได้ค้นคว้าและรวบรวม
ประวัติความสัมพันธ์ที่มีต่อกันมาตั้งแต่สมัย
สุโขทัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับญี่ปุ่น
อย่างเป็นทางการ มีขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุล-
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงโปรดเกล้าฯ ให้กรมพระยา-
เทววงศ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
ในขณะนั้น ลงนามในปฏิญญาทางพระราชไมตรีและ
การค้ากับญี่ปุ่น ซึ่งมีนายอาโอกิ ชูโซ (Aoki Shuzo)
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศของญี่ปุ่น
ได้ร่วมกันลงนามเมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2430
ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

อนึ่ง ก่อนหน้าที่จะมีการลงนามในสนธิสัญญา
ดังกล่าว ไทยและญี่ปุ่นได้เริ่มทำการติดต่อกันมาเป็น
ระยะเวลานานแล้วตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา
ซึ่งจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทำให้ทราบว่า ความ
สัมพันธ์ที่มีต่อกันนั้นมีทั้งในแง่ส่งเสริมมิตรภาพและ
ชะงักงันจนกระทั่งตัดความสัมพันธ์ต่อกัน

ธ.ต.อ.อมร ราชณรงค์
รุ่งนภา วิสฤตภา

*บทความนี้ผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูลจาก E.Papinot, *HISTORICAL AND GEOGRAPHICAL DICTIONARY OF JAPAN* (Tokyo: Charles E.Tuttle Company, 1986); Edwin O.Reischauer and Albert M.Craig, *JAPAN-Traditional & Transformation* (Tokyo: Charles E.Tuttle Company, 1986); Likhit Dhiravegin, "Thai-Japanese Postwar Relations", *Thai-Japanese Studies Journal* English ed., (March 1984); Pensri Duke, "The Political and Economic Role of Japan in Thailand in the Reign of King Chulalongkorn," *Thai-Japanese Studies Journal*, (Jul-Sep. 1985); เอกสารงานวิจัยระหว่าง International Development Center of Japan และ Thailand Development Research Institute, *The Joint Study on Thai-Japanese Economic Conflicts*, (April 1986)

ในบทความนี้จะกล่าวถึงการติดต่อระหว่างกัน แบ่งออกเป็น 5 สมัย เริ่มตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยาการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมัยสงครามโลกครั้งที่สอง และช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ทางการทูต ไทย-ญี่ปุ่น ในสมัยกรุงสุโขทัย

ไทยและญี่ปุ่นได้เริ่มมีการติดต่อระหว่างกันตั้งต่อก่อนสมัยสุโขทัยแล้ว หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่นระบุว่า ในพุทธศตวรรษที่ 11 พ่อค้าชาวจีนและเกาหลีได้นำสินค้าญี่ปุ่นมาขายให้แก่ชนชาติที่อาศัยอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา

สำหรับในช่วงสมัยกรุงสุโขทัย (พ.ศ. 1781 - 1962) นั้น ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นบันทึกไว้ว่า มีเรือสินค้าไทยเดินทางไปแวะเมืองท่าญี่ปุ่นโดยนำสินค้าไปขายหลายชนิด ที่สำคัญคือขามสังคโลก ซึ่งญี่ปุ่นเรียกว่า ซุงโกะโรกะ ยูเคิ (Sunkoroku-yaki) ซุงโกะโรกะ ยูเคิ นี้ ชนชั้นสูงของญี่ปุ่นในสมัยนั้นนิยมซื้อไว้ใช้ในพิธีเลี้ยงน้ำชา (Tea Ceremony) ตามประเพณีญี่ปุ่น นอกจากขามสังคโลกแล้วสินค้าที่ไทยนำไปขายได้แก่ หนังสัตว์ ไม้ น้ำตาล และสัตว์พาหนะ เป็นต้น

ความสัมพันธ์ทางการทูต ไทย-ญี่ปุ่น ในสมัยกรุงศรีอยุธยา

การติดต่อกันระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น นับตั้งแต่สมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ (พ.ศ. 2092 - 2112) โดยไทยได้นำสินค้าประเภทวัตถุที่ใช่ทำอาวุธไปขายแก่ญี่ปุ่น

ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พ.ศ. 2133 - 2148) ชาวญี่ปุ่นเดินทางมาไทยมากขึ้น ส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อการค้า แสวงโชค และเป็นทหารรับจ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน พ.ศ. 2136 ชาวญี่ปุ่นจำนวนประมาณ 500 คน ได้สมัครเป็นทหารรับจ้างในกองทัพสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในการทำสงครามกับพม่า

ในช่วงต้นสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ (พ.ศ. 2148 - 2153) ชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในกรุงศรีอยุธยาได้ร่วมกันจัดตั้งนิคมชาวญี่ปุ่นขึ้น ในช่วงนี้ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศเป็นไปอย่างดียิ่ง ดังจะเห็นได้จากการที่โชกุนของญี่ปุ่น ชื่อ อียะยะสุ โทกุกาวา Iyeyasu-Tokugawa) ได้ส่งสาส์นมาเจริญสัมพันธไมตรีกับสมเด็จพระเอกาทศรถ พร้อมทั้งขอซื้อวัตถุดิบสำหรับทำอาวุธและดินปืนจากไทยด้วย ซึ่งสมเด็จพระเอกาทศรถก็ทรงยินดีและโปรดเกล้าฯ ส่งราชทูตพิเศษ 2 คณะไปยังประเทศญี่ปุ่น อนึ่ง ในการติดต่อระหว่างกันสมัยนั้น พ่อค้าชาวฮอลันดามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเหลือการเดินทางเรือ

พ.ศ. 2155 ชาวญี่ปุ่นชื่อ ยามาตะ นางามาสะ (Yamada Nagamasa) ได้เดินทางมายังกรุงศรีอยุธยา และเข้ารับราชการในสมัยพระเจ้าทรงธรรม (พ.ศ. 2155 - 2171) และได้ทำความดีความชอบจนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นออกอญาเสนาภิมุข ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในสมัยพระเจ้าทรงธรรมนี้ จัดว่ารุ่งเรืองที่สุดในสมัยกรุงศรีอยุธยา ดังจะเห็นได้จากการที่พระเจ้าทรงธรรมทรงส่งราชทูตไปญี่ปุ่นถึง 3 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2164, 2166 และ 2168 ตามลำดับ

พระเจ้าทรงธรรมเสด็จสวรรคตในปี พ.ศ. 2171 เจ้าฟ้าเชษฐาซึ่งได้รับการสนับสนุนจากพระยาศรีวรวงศ์ และยามาตะได้ขึ้นครองราชย์สมบัติสืบแทน แต่ต่อมาได้

เกิดเหตุการณ์แย่งชิงราชสมบัติ และใน พ.ศ. 2173 เจ้าพระยากลาโหมได้ปราบดาภิเษกตนเองขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ ทรงพระนามว่าพระเจ้าปราสาททอง

พระเจ้าปราสาททองทรงครองราชย์ระหว่าง พ.ศ. 2173 - 2198 ช่วงสมัยของพระองค์ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเริ่มเสื่อมลง เริ่มจากการที่พระเจ้าปราสาททองทรงไม่ไว้วางพระทัยยามาตะ จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้อามาตะไปปราบจลาจลที่นครศรีธรรมราช ซึ่งในการปราบจลาจลครั้งนี้ ยามาตะได้รับบาดเจ็บและถูกลอบวางยาพิษเสียชีวิตในเวลาต่อมา

จากเหตุการณ์ดังกล่าว เป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเริ่มเสื่อมลง พระเจ้าปราสาททองจึงโปรดเกล้าฯ ส่งคณะราชทูตพิเศษไปกระชับความสัมพันธ์ไมตรีกับญี่ปุ่น แต่ได้รับการปฏิเสธจากโชกุนญี่ปุ่นด้วยเหตุนี้ ในปี พ.ศ. 2175 พระเจ้าปราสาททองจึงทรงสั่งให้ขับไล่ชาวญี่ปุ่นและทำลายนิคมชาวญี่ปุ่นในกรุงศรีอยุธยา และ ณ จุดนี้เอง การติดต่อระหว่างชนชาติทั้งสองจึงหยุดชะงักลง ประกอบกับรัฐบาลโทกูงาวะของญี่ปุ่นได้ประกาศนโยบายปิดประเทศในปี พ.ศ. 2179 จนถึง พ.ศ. 2397 จึงทำให้การติดต่อระหว่างกัน ในสมัยกรุงศรีอยุธยายุติลงโดยปริยาย

หลังจากที่ญี่ปุ่นเริ่มเปิดประเทศและอนุญาตให้ชาวญี่ปุ่นเดินทางออกนอกประเทศได้นั้น ได้มีชาวญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งเดินทางมายังไทยเมื่อปี พ.ศ. 2403 และใน พ.ศ. 2418 ญี่ปุ่นเริ่มที่จะให้ความสำคัญต่อการติดต่อกับประเทศไทย จึงได้ส่งนายโอโทริ เคอิสุเกะ (Otori Keisuke) เจ้าหน้าที่ระดับสูงในกระทรวงอุตสาหกรรมและนายอาโอกิ ชูโซะ (Aoki Shuzo) เจ้าหน้าที่ระดับสูงในกระทรวงการต่างประเทศเดินทางมาเพื่อสำรวจลู่ทางในการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตและการค้ากับประเทศไทยขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในการเดินทางมาไทยในครั้งนี้

นี้ โอโทริได้เขียนหนังสือชื่อ “การเดินทางสู่กรุงสยาม” (Shamu Kiko) ทำให้ชาวญี่ปุ่นได้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทยยิ่งขึ้น

การเปิดความสัมพันธ์ทาง

การทูตอย่างเป็นทางการในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยต้องเผชิญปัญหาการล่าอาณานิคมของฝรั่งเศสและอังกฤษ ซึ่งทำให้ไทยต้องเสียดินแดนแก่มุซาให้แก่มุซา รวมทั้งสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่ประเทศมหาอำนาจตะวันตก ดังนั้น เพื่อรักษาเสถียรภาพของประเทศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงดำเนินนโยบายที่จะติดต่อกับญี่ปุ่น เพื่อให้ญี่ปุ่นมาช่วยถ่วงดุลอำนาจกับชาติมหาอำนาจตะวันตก และได้ทรงเริ่มติดต่อกับญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2422 และในโอกาสที่เจ้าฟ้าอิทธิทธิมาทรงเดินทางกลับจากยุโรปแวะกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2425 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานเลี้ยง เพื่อเป็นการปูทางสำหรับการเปิดความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการระหว่างไทยกับญี่ปุ่นขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ในที่สุดในปี พ.ศ. 2430 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการว่าการกระทรวงการต่างประเทศไปเจรจาขอเจริญสัมพันธไมตรีทางการทูตระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ณ กรุงโตเกียว และในวันที่ 26 กันยายน 2430 กรมพระยาเทวะวงศ์ได้ลงนามร่วมกับนายอาโอกิ ชูโซะ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศของญี่ปุ่น

ในปฏิญญาทางพระราชไมตรีและการค้าระหว่างญี่ปุ่นกับสยาม นับเป็นการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตขึ้นปกติระหว่างไทยกับญี่ปุ่นนับแต่นั้นเป็นต้นมา โดยปฏิญญาดังกล่าวนี้นี้กระทำบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันระหว่างประเทศเอกราชทั้งสอง และมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเอื้ออำนวยให้ชนชาติทั้งสองประเทศติดต่อการค้าและปฏิบัติต่อกันด้วยสัมพันธไมตรีอันดี

หลังจากการเปิดสัมพันธไมตรีในครั้งนั้นแล้ว การติดต่อกันระหว่างไทยกับญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปีเดียวกับที่ลงนามในสัญญานั้นเอง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงส่งเจ้าหน้าที่ไทยไปศึกษาและดูงานระบบการศึกษาของญี่ปุ่นเพื่อนำมาปรับปรุงระบบการศึกษาของไทย และ พ.ศ. 2431 ไทยได้สั่งซื้ออาวุธและกระสุนจากญี่ปุ่นผ่านทางบริษัท มิตซูบิชิ นอกจากนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพของกองทัพไทย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ส่งพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์วงศ์วรานุวัตร ไปดูงานด้านการทหารของญี่ปุ่น ซึ่งในการเสด็จครั้งนั้น ผู้ติดตามได้ไปติดต่อกับการค้ากับญี่ปุ่นด้วย

พ.ศ. 2440 ได้มีการตกลงกันเกี่ยวกับการค้าและการเดินเรือเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อการค้าและการใช้เมืองท่าแก่บุคคลทั้งสองประเทศ และได้ลง

นามในปฏิญญาทางพระราชไมตรีการค้าและการเดินเรือระหว่างกัน เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2440 สารสำคัญของสนธิสัญญานี้ นอกจากข้อตกลงทางการค้าและการเดินเรือระหว่างกันแล้ว ไทยยังตกลงที่จะเก็บภาษีสินค้าขาเข้าจากญี่ปุ่นไม่เกินร้อยละ 3 และจะปฏิบัติต่อชาวญี่ปุ่นในไทยเช่นเดียวกับชาวตะวันตก ซึ่งในขณะนั้นได้รับสิทธิสภาพนอกอาณาเขตบางอย่างจากไทย

ในปี พ.ศ. 2440 นี้เอง ญี่ปุ่นได้ส่งนายอินากะ มัจจิโร (Inagaki Manjiro) มาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย ซึ่งระหว่างปฏิบัติหน้าที่อยู่นี้ได้มีบทบาทอย่างมากต่อการเมืองและเศรษฐกิจของไทยในสมัยนั้น และปลายปีเดียวกันนั้นเอง นายชิเกะ โอบุ โอคุมา (Shigenobu Okuma) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมของญี่ปุ่นได้ส่งดอกเตอร์โทคิชิ มาซาโอ (Tokichi Masao) มาช่วยกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ปรับปรุงประมวลกฎหมายไทย และต่อมาในปี พ.ศ. 2441 ญี่ปุ่นได้ส่งผู้เชี่ยวชาญทางการเกษตรมาทดลองเกี่ยวกับการปลูกพืชที่ธัญบุรี

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นดำเนินไปอย่างดียิ่งตลอดสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชวงศ์ชั้นสูงของไทยหลายพระองค์เสด็จฯ เยือนญี่ปุ่น เช่น เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ (รัชกาลที่ 6) และเจ้าฟ้าประชาธิปก (รัชกาลที่ 7) เสด็จฯ เยือน พ.ศ. 2445 และ 2467 ตามลำดับ ในส่วนของการบริหารราชการแผ่นดินนั้น ได้มีการติดต่อดูงานโดยต่อเนื่อง ที่สำคัญได้แก่

พ.ศ. 2442 พระยาฤทธิรงค์ธรรมาธิบดี เอกอัครราชทูตไทยประจำญี่ปุ่น ได้ทำการศึกษาและดูงานด้านการทหาร การศึกษาและการค้าของญี่ปุ่น และในปีเดียวกันนั้นเอง ญี่ปุ่นได้ส่งนายโยโคดะมาประจำที่กรมหมื่นไทย และนายเอมเค ทายามะมาประจำกรมรถไฟไทย

พ.ศ. 2443 พระองค์เจ้านครชัยศรีสุรเดชเสด็จศึกษา

กิจการด้านทหารของญี่ปุ่น

พ.ศ. 2455 ดอกเตอร์ทาชิ มาซาโอะ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการปรับปรุงประมวลกฎหมายไทยได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น พระยามโนปกรณโกศลคุณ

พ.ศ. 2462 พระองค์เจ้าลพบุรีราเมศวรเสด็จดูงานระบบราชการและการเกษตรของญี่ปุ่น

พ.ศ. 2468 พระองค์เจ้าจันทบุรีนฤนาถ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และอุตสาหกรรมเสด็จฯ ดูงานด้านการอุตสาหกรรม และพระองค์เจ้าธานีนิวัติเสด็จฯ เยือนประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งญี่ปุ่น เพื่อดูงานด้านการศึกษา

นอกจากการติดต่อกันทางการเมืองและการค้าแล้ว ยังมีการติดต่อกันทางด้านพุทธศาสนาด้วย โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งทรงได้รับมาจากอินเดียให้แก่ญี่ปุ่นส่วนหนึ่ง ซึ่งญี่ปุ่นได้อัญเชิญไปประดิษฐานที่วัดเก่าแก่แห่งหนึ่งในนาโงยา

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นดำเนินด้วยดีมาตลอด ดังจะเห็นได้จากการที่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ไทยงดออกเสียงประชามญญี่ปุ่นซึ่งรุกรานมองโกเลียในการลงมติขององค์การสันนิบาตชาติ พ.ศ. 2474

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

ในวันที่ 7 ธันวาคม 2484 ญี่ปุ่นได้กลัมนฐานทัพเรือสหรัฐอเมริกา ณ ฐานทัพเพิร์ลฮาร์เบอร์ ฮาวาย และในวันรุ่งขึ้นได้รุกรานอินโดจีนและบุกขึ้นทางภาคใต้ของประเทศไทยเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2484 ในการบุกครั้งนี้ทำให้ราษฎรและทหารไทยเสียชีวิต รวมทั้ง

สิ้น 72 คน รัฐบาลไทยโดยจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นจึงต้องลงนามในสัญญาเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นและยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทางผ่านประเทศไทยได้และประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาในเดือนมกราคม 2485

แต่การประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาของรัฐบาลไทยดังกล่าว ไม่ได้รับการยอมรับจาก มรว.เสนีย์ ปราโมช ซึ่งดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกาในสมัยนั้น เนื่องจากเห็นว่าการประกาศสงครามดังกล่าวขัดกับความต้องการของชาวไทยทั้งประเทศ ดังนั้นจึงร่วมกับชาวไทยในต่างประเทศจัดตั้งขบวนการเสรีไทยดำเนินงานร่วมกับชาวไทยในประเทศ ซึ่งมีนายปรีดี พนมยงค์เป็นผู้นำทำการต่อต้านญี่ปุ่น

พ.ศ. 2488 ญี่ปุ่นยอมแพ้สงคราม รัฐบาลไทยได้ประกาศว่าการประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกานั้นไม่มีผล พร้อมทั้งเรียกร้องให้ญี่ปุ่นจ่ายค่าชดเชยความเสียหายในสงครามแก่ไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ญี่ปุ่นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน

ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2488 การติดต่อทางการทูตระหว่างไทยกับญี่ปุ่นกระทำโดยผ่านกองกำลังรักษาความปลอดภัยของพันธมิตร (SCAP) ส่วนการติดต่อทางการค้านั้น SCAP อนุญาตให้ญี่ปุ่นติดต่อการค้าบางอย่างกับไทยได้ในปี พ.ศ. 2491 และต่อมาในวันที่ 4 สิงหาคม 2492 ได้ลงนามในข้อตกลงทางพาณิชย์และการค้าร่วมกัน

ญี่ปุ่นได้รับเอกราชใน พ.ศ. 2495 ความสัมพันธ์ระหว่างกันในสมัยนั้นเริ่มดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่จอมพล

ป. พิบูลย์สงคราม นายกรัฐมนตรีไทยได้เดินทางไปเยือนญี่ปุ่นเมื่อ พ.ศ. 2498 และต่อมาในวันที่ 28 ธันวาคม 2500 ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาทางการค้าต่อกัน

ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชนี้ การติดต่อระหว่างประเทศทั้งสองดำเนินมาอย่างดียิ่ง นอกจากการเสด็จเยือนเพื่อกระชับสัมพันธไมตรีระหว่างพระราชวงศ์ชั้นสูงแล้ว ยังมีการติดต่อหารือข้อราชการและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างหัวหน้ารัฐบาลและข้าราชการระดับต่าง ๆ มาโดยตลอด และในวันที่ 26 กันยายน 2530 ซึ่งเป็นวันครบรอบ 100 ปีแห่งความสัมพันธ์ทางการทูตขึ้นปกติระหว่างไทยกับญี่ปุ่นนี้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมารจะเสด็จเยือนญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการเพื่อทรงเฉลิมฉลองโอกาสอันสำคัญยิ่งนี้ด้วย

แนวโน้มในอนาคตของความสัมพันธระหว่างไทย-ญี่ปุ่น

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบันดำเนินมาอย่าง

ราบรื่นและมีสัมพันธไมตรีอันดีต่อกัน อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในการติดต่อกันก็คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งไทยเสียเปรียบดุลการค้าต่อญี่ปุ่นมาโดยตลอด และจำนวนมูลค่าการขาดดุลเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งหากไม่ทำการแก้ไขใด ๆ แล้ว อาจก่อให้เกิดอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศได้ ดังเช่นเหตุการณ์ในปี พ.ศ. 2515 และ 2517 ที่ศูนย์กลาโหมนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยได้เรียกร้องให้ชาวไทยต่อต้านและเลิกใช้สินค้าญี่ปุ่น เป็นต้น

การที่รัฐบาลญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจแก่ประเทศไทย ทั้งในรูปเงินให้เปล่าเพื่อพัฒนาประเทศและเงินกู้ยืมตราดอกเบี้ยต่ำ รวมทั้งให้ทุนการศึกษาแก่ข้าราชการ นักศึกษาและประชาชนชาวไทยนั้น นับเป็นการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจที่วิธีหนึ่ง และเป็นการสร้างความประทับใจให้แก่รัฐบาลไทยด้วย แต่ทั้งนี้จะต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาด้านดุลการค้าซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น และเพื่อมิให้กระทบกระเทือนความสัมพันธ์อันดีต่อกัน รัฐบาลญี่ปุ่นเองจะต้องตระหนักถึงปัญหานี้ด้วย

ในโอกาสที่ปี พ.ศ. 2530 เป็นปีเฉลิมฉลองความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นครบ 100 ปี เราหวังว่า การเฉลิมฉลองนี้จะทำให้ประชาชนของทั้งสองประเทศตระหนักถึงความสัมพันธ์อันดีที่มีต่อกันมาเป็นเวลานาน และจะร่วมกันรักษาและเสริมสร้างสายไมตรีแห่งความสัมพันธ์ระหว่างกันให้กระชับแน่นแฟ้น เพื่อประโยชน์และการส่งเสริมมิตรไมตรีระหว่างกันบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันสืบไป